

Deep Talk – kokemuksia hiekkakertomusten ääreltä

Piia Laaksonen, Merja Alhoke, Anu Lamminen,
Tiina Sironen ja Johanna Viianen

Deep Talk -menetelmä nostaa tunteet pintaan

Mentorien yhteinen matka Deep Talk -menetelmään alkoi kesäkuisena päivänä Salosta Tuula Valkosen ohjaamana. Mentoriviisikosta kenelläkään ei ollut aiempia kokemuksia hiekan äärelle asettumisesta, ikiaikaisista kertomuksista, pelkistetyistä puuhahmoista eikä Tuulan rauhallisista kertomisen tai kysymisen tavoista. Kukin meistä mietti omiaan: ”Mitä tämä on?” ”Onko minusta tähän?” ”Tämä on jotain sellaista, jota olen odottanut koko elämäni.”

Olemme kokeneet hiekan meditatiivisen voiman, jolla se ohjaa asettumaan paikoilleen kuuntelemaan. Olemme tunteneet Deep Talk -menetelmän kantavan ja kannattelevan, sillä käsien laittaminen hiekkaan vie kertojan tekemisen ja kuuntelemisen rauhaan. Olemme huomanneet menetelmän nostavan pintaan monenlaisia asioita ja tunteita: se voi koskettaa syvästi ja aiheuttaa vahvojakin tunnereaktioita. Kertomusten kautta on mahdollisuus päästä oman ja toisten kanssa jaetun totuuden äärelle.

Meille jokaiselle on kehittynyt oma käsialansa piirtää hiekkaan kertomus ja päivän tärkeät asiat. Jokaiselle on syntynyt oma tapansa kertoa kertomuksia Deep Talk -menetelmän tunnusomaisia vaiheita ja rakennetta noudattaen. Alussa meitä jännitti, muistammeko mitään miten käsiä pitää liikuttaa, miten kertomus etenee ja mikä on tämän kertomuksen tärkeä kysymys. Toiset ovat kertoneet kertomuksia suoraan kertomustekstistä lukien, ja toiset ovat opetelleet kertomukset ulkoa. Tapoja on erilaisia, ja kaikki ovat yhtä oikeita.

Ensimmäiset Deep Talk -hetket lapsiryhmissä kuitenkin vakuuttivat meidät kaikki siitä, että menetelmä kantaa. Jokaisen kertojan on vain löydettävä oma tapansa. Levollisuus ja rauhallisuus syntyvät luonnostaan, kun antaa itselleen mahdollisuuden rauhoittua ja istahtaa hiekan äärelle.

Eri kulttuureista kootut ikiaikaiset kertomukset ovat levollisia. Aluksi ne voivat hämmentää, koska ne vievät meidät lähelle sisintämme, arvojemme ja asenteidemme äärelle. Lapset suhtautuvat luonnostaan kertomuksiin ilman aikuiselämän mukanaan tuomaa monitahoisuutta ja rajoitteita. Lapsi ihastelee veden äärellä iloisesti hyppivää apinaa, kun taas aikuinen miettii kuumeisesti, mikä ero on kuuntelemisella ja kuulemisella. Ymmärsinkö tästä mitään? Kertomukset avautuvat jokaiselle eri tavoin, sisäisesti ja yksilöllisesti. Nyt minä mietin -kysymys haastaa pohtimaan omia sisimpiä arvoja ja asenteita. Yhteisöllisessä osuudessa ajatuksia jaetaan, ja niistä syntyy yhteisön yhdessä jakama ajatus ja kieli. Deep Talk -menetelmä vahvistaa sosiaalisia, emotionaalisia ja vuorovaikutustaitoja monin eri tavoin. Jokainen hyväksytään sellaisena kuin on. Deep Talk -tuokiossa kaikilla on mahdollisuus tuoda esille omia ajatuksiaan. Turvallisessa ilmapiirissä uskaltaa kertoa sekä iloja että suruja.

Hiekkakertomukset koskettavat ja pohdituttavat lapsia

Aikuiset tavoittelevat Deep Talk -tuokioissa rauhallisuutta ja levollisuutta, mahdollisuutta asettua paikoilleen ja kertoa jotain itsestään. Ilmapiiri on usein hyvin sensitiivinen. Koska aikuisten ja lasten kokemusmaailmat ovat erilaisia, ajatuskulut eivät aina kulje yhteneviä polkuja tai kertomusten merkitykset mielletään eri tavoin. Aikuisilla on jo arvojen ja asenteiden kieltä ja kokemusta. Siksi he myös mielellään kertoisivat, selittäisivät ja opettaisivat. Deep Talk -menetelmässä jokaiselle tulee kuitenkin antaa mahdollisuus miettiä itse eikä aikuinen saa ohjata lapsen ajattelua. Vain näin syntyy yhteisön yhteinen arvojen ja asenteiden kieli. Deep Talk -hetkessä onkin tärkeää kuunnella ymmärtäväisesti, empaattisesti ja vastauksia arvottamatta, koska ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia.

Lapsille Deep Talk -hetket ovat olleet odotettuja ja usein kuului kysymys, onko tänään hiekkakertomuksia. Joillekin lapsille keskittyminen, paikallaan istuminen ja kuunteleminen voi olla vaikeaa. Joskus jonkun lapsen on ollut hankala osallistua tai lapsi voi olla hämmentynyt ja kysellä, mitä tämä on, miksi näin jutellaan. Deep-hetket ovat kuitenkin olleet lumoavia, ja hiekka pysähdyttää vauhdikkaatkin lapset. Lapsilla on usein paljon kerrottavaa. Lapset muistavat tosi tarkasti ja pitkänkin ajan kuluttua, mitä ovat halunneet piirrettäväksi hiekkiaan. Yleensä se on ollut oma tärkeä asia, toisinaan kaverien kertoma.

Lapset ovat Deep Talk -hetkien jälkeen piirtäneet kuvia etenkin arvokkaasta timanttikertomuksesta; on myös saatettu askarrella yhteinen timantti, johon on kerätty ryhmän arvokkaita asioita. Niitä on mietitty myös kotona vanhempien kanssa. Lapset ovat kysyneet, koska on heidän vuoronsa kertoa, ja eräskin lapsi kertoi Arvokas timantti -kertomuksen melkein sanasta sanaan mentorille. Joillekin lapsille symbolit, kuten timantti, viitta, joki ja risukimppu tulevat niin merkityksellisiksi, että kaikkien Deep Talk -hetkessä siihen mennessä kuultujen kertomuksien esineet tulee laittaa hiekkalle jokaisessa hetkessä. Rinnalla-

hankkeen aikana Deep Talk -kertomuksia on kerrottu kaikenikäisille varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille. Eniten on mietityttänyt pienimpien lasten osallistuminen Deep Talk -hetkiin. Kokemuksemme ovat kuitenkin olleet hyviä. Yksivuotiaatkin rauhoittuvat hiekan äärelle.

Uskomme, että heidän ajattelunsa ja kielensä kehittyvät rikkaalla tavalla, kun he pienestä asti saavat kuulla arvojen ja asenteiden kieltä, rauhoittua turvallisen aikuisen sylissä, viedä hahmonsia hiekalle ja nauttia lopuksi yhdessä pienestä tarjoilusta. Deep Talkin struktuuri luo pienelle turvallisuuden tunnetta, ja vaikka lapsi ei vielä itse tuottaisi puhetta, hän voi olla läsnä sallivan vuorovaikutuksen ilmapiirissä. Näissä hetkissä erittäin merkityksellistä on läsnä olevien aikuisten puhe ja vuorovaikutuksen tunnelma.

Deep Talk kehittää kieltä monitahoisesti. Oletko valmis kuulemaan kertomuksen? -kysymyksen myötä lapsi asettuu aloilleen, kuuntelee ja kertoo, ja samalla aikuinen voi nähdä lapsessa lapsen parhaan, kauneuden ja arvokkuuden. Menetelmä kannattelee ja tukee arimpienkin lasten puheen tuottamista. On ollut huikeaa olla läsnä hetkissä, joissa lapsi on kertonut omalla ensi- tai tunnekielellään asioistaan silmät ilosta loistaen. Deep Talkin vaikuttavuus on tullut esille myös siten, että lapsi, joka ei ole lainkaan osallistunut Deep Talk -hetkiin, on toisten lasten kanssa leikkiessään saanut Deep Talk -kertomuksesta toisilta lapsilta niin paljon tietoa, että on voinut kotona kertoa hyvinkin tarkkaan päivän Deep Talk-hetkestä, jolloin vanhemmat ovat luulleet hänen osallistuneen toimintaan.

Näin on hyvä

Deep Talk -kokemusten kautta olemme huomanneet, että Näin on hyvä -lause sopii hetkiin. Ei ole yhtä oikeaa määrettä sille, kuinka monta lasta voi olla kerrallaan hetkessä mukana. Jokainen kasvattaja tuntee lapsiryhmänsä parhaiten esimerkiksi jaksamisen ja keskittymisen suhteen. Ajattelemme kuitenkin, että pienessä ryhmässä jokainen tulee isoa varmemmin kuulluksi. Ymmärtääkö lapsi kertomuksen, jos hänen äidinkielensä on muu kuin suomi? Voiko lasta valmistella hetkeen: tulisiko keskeiset kertomuksen käsitteet avata etukäteen? Miksipä ei.

Olemme useimmiten tehneet kertomukset lattialla istuen. Se on tuntunut luontevalta. Kertomuksia voi toteuttaa myös pöydän äärellä istuen. Pienimpien lasten kanssa ei välttämättä ole vaihdettu istumapaikkoja kerronnan ja ihmettelykysymyksiä jälkeen, vaan on aloitettu yhteisöleikki suoraan. Pienille on myös usein esitetty vain yksi kysymys ja kerrottu sama kertomus monta kertaa.

Onnistunut Deep talk -hetki opettaa antamaan tilaa muiden puheelle, jolloin myös hiljaiset ja muita aremmat saavat tavallista enemmän tilaa ja tulevat kuulluksi. Hetket opettavat myös hyväksymään hiljaisuutta ja antavat tilaisuuden miettiä ja ajatella. Deep talk -hetken aikana aikuiset saavat tietoa lasten ajattelusta ja lapsille tärkeistä asioista. Aikuisille avautuu näin hieno mahdollisuus tehdä havaintoja arvokkaista asioista. Näitä voidaan jatkaa muun muassa piirtämällä, maalaamalla, askartelemalla ja vaikka kotiin lähetettävien tehtävien avulla. Usein huomaa Deep Talkin kielen siirtyvän puheeseen ja oletko valmis

-kysymysten tulevan osaksi arjen toimintoja. Onnistuneessa Deep Talk -hetkessä jokainen tuntee olevansa merkityksellinen, arvokas ja tasavertainen. Siinä sallitaan kaikki vastaukset, vastaamattomuus ja ihmettely. Hetkeen tuleekin varata riittävästi aikaa sekä tila, jossa ei tule häiriä. Kertomushetken lopetus ”siunaavat kädet” on yleismaailmallinen ele. Se on symboli, joka kertoo, että näin on hyvä.

Tähän kannattelevaan tietoisuuteen on hyvä jäädä.

Mentorin silmin